

CHROMATOGRAFIA WIELOWYMIAROWA

Magdalena Kupska¹, Tomasz Chmiel¹,
Tomasz Dymerski¹, Tadeusz Górecki²
JACEK NAMIEŚNIK¹

1. Katedra Chemii Analitycznej,
Wydział Chemiczny,
Politechnika Gdańska

2. Department of Chemistry,
Faculty of Science,
University of Waterloo, Canada

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

Techniki chromatograficzne i pokrewne

Podstawowe narzędzie do:

- Rozdzielania złożonych mieszanin na poszczególne składniki
- Identyfikacji i ilościowego oznaczania śladowych składników próbki

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

2

Możliwości zwiększania potencjału rozdzielczego w technikach chromatograficznych

1. Parametry kolumny

- zwiększenie długości kolumny,
- zmniejszenie średnicy kolumny,
- zmniejszenie grubości filmu fazy stacjonarnej / średnicy ziaren wypełnienia,

2. Optymalizacja warunków rozdzielania

- odpowiedni dobór fazy stacjonarnej,
- odpowiedni dobór fazy ruchomej,
- możliwość zastosowania odpowiedniego programu temperaturowego / elucji gradientowej

3. Odpowiednie przygotowanie próbek do analizy

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

3

Efektywność rozdzielania chromatograficznego

$$N = \frac{L}{H}$$

N - liczba pólk teoretycznych

L - długość kolumny

H - wysokość równoważna półce teoretycznej

■ Chromatografia gazowa:

- kolumny kapilarne
- mała wartość liczbowej wysokości równoważnej półce teoretycznej
- duża długość kolumny

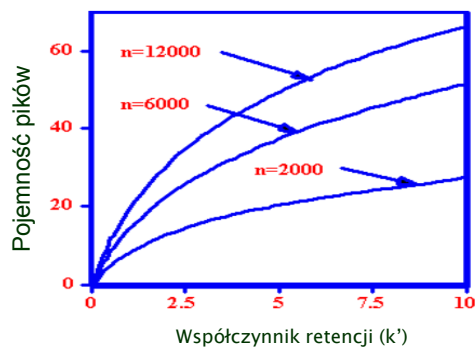
■ Chromatografia cieczowa:

- kolumny monolityczne
- mała średnica ziaren wypełnienia kolumny

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

4

Pojemność pików a liczba póltek teoretycznych

Pojemność pików jest to ilość pików chromatograficznych, która mieści się na chromatogramie w jednostce czasu uzyskanym przy wykorzystaniu danej kolumny.

Wzrost liczby póltek teoretycznych → **wzrost pojemności pików chromatograficznych**

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

5

Pojemność pików

		n	Pojemność pików
Kapilarna GC	25 m x 0,25 mm	100 000	316 - 632
	50 m x 0,25 mm	200 000	447 - 894
	100 m x 0,25 mm	400 000	632 - 1264
	80 m x 0,1 mm	800 000	895 - 1790
HPLC	15 cm x 4,6 mm x 5 μm	15 000	122 - 244
	15 cm x 2 mm x 1,7 μm	44 000	209 - 418
	300 cm x 2 mm x 5 μm	300 000	547 - 1094
	100 cm x 0,1 mm x 5 μm	100 000	316 - 632
	400 cm x 0,1 mm	580 000	761 - 1522

→ kolumny monolityczne

Pojemności pików nie można zwiększać w nieskończoność !

↓
wydłużenie czasu analizy

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

6

Dlaczego analiza w układzie 1D jest niewystarczająca ?

analiza 1D – rozdzielanie na podstawie jednej właściwości

różne związki o podobnych właściwościach

podobna właściwość = zbliżony czas retencji

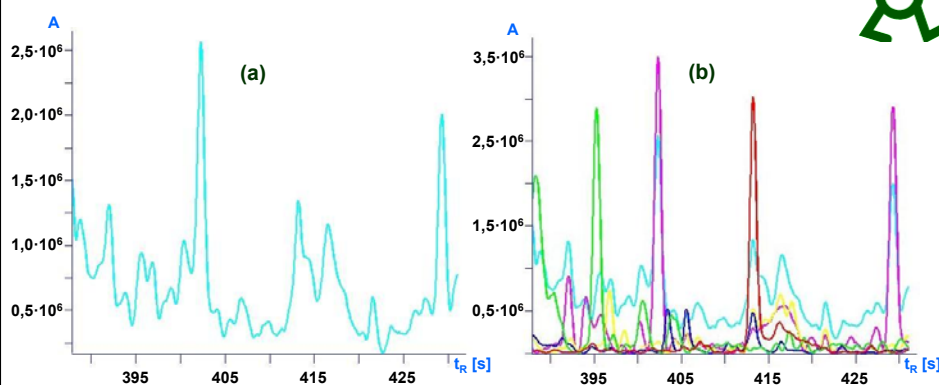
analiza próbek zawierających dużą liczbę analitów o podobnych właściwościach = koelucja analitów

konieczność zastosowania techniki wielowymiarowej – rozdzielanie na podstawie kilku właściwości

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

7

Dlaczego analiza w układzie 1D jest niewystarczająca

Analiza próbki osadu dennego za pomocą GC-TOFMS:

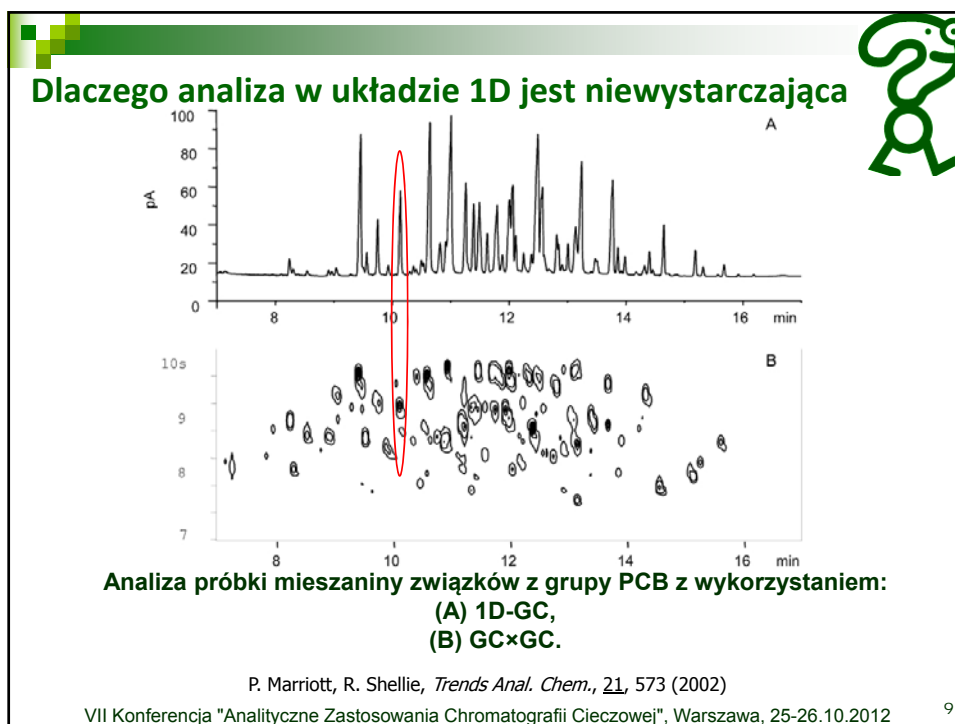
(a) chromatogram TIC – bez wykorzystania spektralnej dekonwolucji pików widoczne jest jedynie 27 pików

(b) chromatogram dla wybranych jonów fragmentacyjnych

T. Górecki, VIII Polska Konferencja Chemii Analitycznej, Kraków, 4-9.07.2010

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

8

Twierdzenia J.C. Giddings'a

... zgodnie ze statystyczną teorią koelucji pików ...

... rozdzielanie pików chromatograficznych może ulec znacznemu pogorszeniu, jeżeli liczba składników próbki przekracza 1/3 wartości pojemności pików

*J.M. Davis, J.C. Giddings, *Anal. Chem.* **55**, 418 (1983)*

...w celu całkowitego rozdzielania 98% pików chromatograficznych pojemność pików powinna być 100 razy większa od liczby składników próbki

*J.C. Giddings, *J. Chromatogr. A* **703**, 3 (1995)*

W celu całkowitego rozdzielania 100 peptydów pojemność pików powinna wynosić: $100 \times 100 = 10.000$, lub $N \text{ ok. } 100.000.000$ póltek teoretycznych !!!

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012 10

Rozdzielanie wielowymiarowe

■ J.C. Giddings – koncepcja i porównanie technik wielowymiarowych (1984-1987)

- przewidział, że poddanie składników próbki rozdzielaniu w dwóch niezależnych wymiarach znacznie przyczyni się do zwiększenia wartości liczbowej pojemności pików
- stworzył główne założenia dla procesu kompletnego wielowymiarowego rozdzielania składników mieszanin:
  - **wszystkie składniki próbki** muszą być poddane rozdzielaniu we wszystkich wymiarach
  - **rozdzielanie składników** próbki w każdym wymiarze musi być zachowane do momentu zakończenia całego wielowymiarowego procesu rozdzielania
- opracował podstawy teoretyczne obecnie stosowanych technik wielowymiarowych oraz innych, które mogą zostać opracowane w przyszłości

J.C. Giddings, *Anal. Chem.* **56**, 1258 (1984)

J.C. Giddings, *J. High. Resolut. Chrom. Comm.* **10**, 319 (1987)

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

11

Właściwości fizyczne i fizykochemiczne, które mogą stanowić podstawę mechanizmu rozdzielania wielowymiarowego

SPOSÓB ROZDZIELANIA	AKRONIM	SYMBOL	WŁAŚCIWOŚĆ
Wielkość cząsteczek	BLK	N	Kilka właściwości
Objętościowe natężenie przepływu	FLO	N	Kilka właściwości
Chromatograficzny	CHR	K	Współczynnik podziału
Fracjonowanie przez przepływ w polu	FFF	σ	Współczynnik interakcji pola
Elektroforetyczny	ELP	μ	Ruchliwość jonowa
Izoelektryczny	IEL	I	Punkt izoelektryczny
Izotachforetyczny	ITP	μ	Ruchliwość jonowa
Dielektroforetyczny	DEL	κ	Stała dielektryczna
Sedymentacyjny	SED	s	Współczynnik sedymentacji
Sedymentacja izofoniczna	IPY	ρ	Gęstość
Gradient pola magnetycznego	MAG	ψ	Podatność magnetyczna
Dyfuzja termiczna	THD	D'	Współczynnik dyfuzji termicznej
Termograwimetryczny	THG	α	Współczynnik dyfuzji termicznej
Dyfuzjoforetyczny	DIF	γ	Energia międzyfazowa
Fotoforetyczny	PHO	σ	Ruchliwość fotoforetyczna

J.C. Giddings, *Anal. Chem.* **56**, 1258 (1984)

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

12

Możliwości łączenia technik 1D i tworzenia nowych technik 2D

	BLK	FLO	CHR	FFF	ELP	IEL	ITP	DEL	SED	IPY	MAG	THD	THG	DIF	PHO
BLK	N×N	N×N	N×K	N×φ	N×μ	N×I	N×μ	N×κ	N×s	N×ρ	N×ψ	N×D'	N×α	N×γ	N×σ
FLO	N×N	N×N	N×K	N×φ	N×μ	N×I	N×μ	N×κ	N×s	N×ρ	N×ψ	N×D'	N×α	N×γ	N×σ
CHR	K×N	K×N	K×K	K×φ	K×μ	K×I	K×μ	K×κ	K×s	K×ρ	K×ψ	K×D'	K×α	K×γ	K×σ
FFF	φ×N	φ×N	φ×K	φ×φ	φ×μ	φ×I	φ×μ	φ×κ	φ×s	φ×ρ	φ×ψ	φ×D'	φ×α	φ×γ	φ×σ
ELP	μ×N	μ×N	μ×K	μ×φ	μ×μ	μ×I	μ×μ	μ×κ	μ×s	μ×ρ	μ×ψ	μ×D'	μ×α	μ×γ	μ×σ
IEL	I×N	I×N	I×K	I×φ	I×μ	I×I	I×μ	I×κ	I×s	I×ρ	I×ψ	I×D'	I×α	I×γ	I×σ
ITP	μ×N	μ×N	μ×K	μ×φ	μ×μ	μ×I	μ×μ	μ×κ	μ×s	μ×ρ	μ×ψ	μ×D'	μ×α	μ×γ	μ×σ
DEL	κ×N	κ×N	κ×K	κ×φ	κ×μ	κ×I	κ×μ	κ×κ	κ×s	κ×ρ	κ×ψ	κ×D'	κ×α	κ×γ	κ×σ
SED	s×N	s×N	s×K	s×φ	s×μ	s×I	s×μ	s×κ	s×s	s×ρ	s×ψ	s×D'	s×α	s×γ	s×σ
IPY	ρ×N	ρ×N	ρ×K	ρ×φ	ρ×μ	ρ×I	ρ×μ	ρ×κ	ρ×s	ρ×ρ	ρ×ψ	ρ×D'	ρ×α	ρ×γ	ρ×σ
MAG	ψ×N	ψ×N	ψ×K	ψ×φ	ψ×μ	ψ×I	ψ×μ	ψ×κ	ψ×s	ψ×ρ	ψ×ψ	ψ×D'	ψ×α	ψ×γ	ψ×σ
THD	D'×N	D'×N	D'×K	D'×φ	D'×μ	D'×I	D'×μ	D'×κ	D'×s	D'×ρ	D'×ψ	D'×D'	D'×α	D'×γ	D'×σ
THG	α×N	α×N	α×K	α×φ	α×μ	α×I	α×μ	α×κ	α×s	α×ρ	α×ψ	α×D'	α×α	α×γ	α×σ
DIF	γ×N	γ×N	γ×K	γ×φ	γ×μ	γ×I	γ×μ	γ×κ	γ×s	γ×ρ	γ×ψ	γ×D'	γ×α	γ×γ	γ×σ
PHO	σ×N	σ×N	σ×K	σ×φ	σ×μ	σ×I	σ×μ	σ×κ	σ×s	σ×ρ	σ×ψ	σ×D'	σ×α	σ×γ	σ×σ

J.C. Giddings, *Anal. Chem.* **56**, 1258 (1984)

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

13

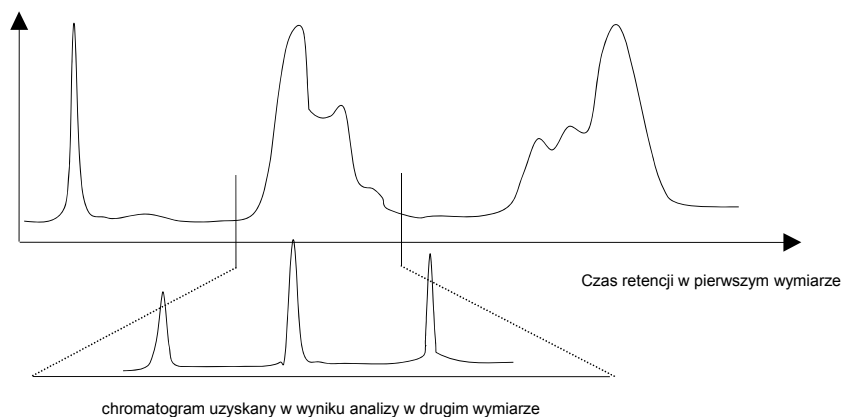
Etapy rozwoju wielowymiarowych technik chromatograficznych

- 2D-TLC (rozdzielanie 22 aminokwasów),
- zbieranie i analiza wybranych frakcji (wszystkie typy technik chromatograficznych),
- rozwój LC×LC i technologii modulatorów zaworowych,
- opracowanie pierwszego modulatora do GC×GC,
- rozwój technologii modulatorów (kriogenicznych i przepływowych) w GC×GC,
- opracowanie nowych systemów GC×GC, w których wykorzystuje się modulatory kriogeniczne bez stosowania czynników chłodzących (tzw. „consumable free modulator”)

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

14

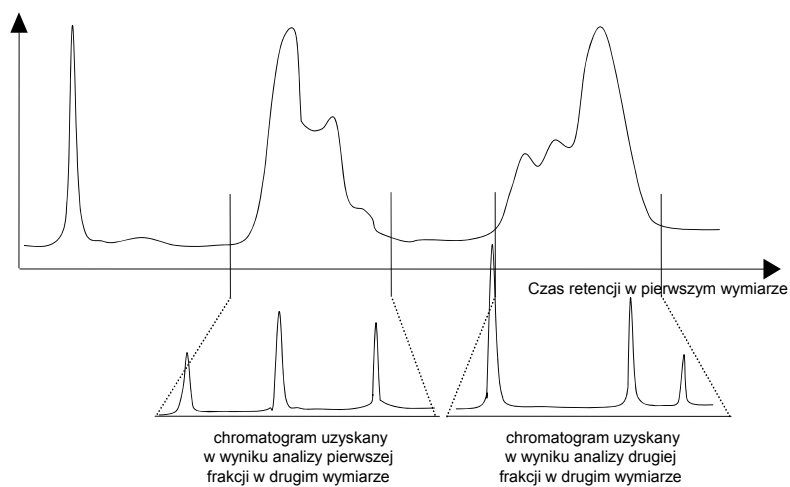
Analiza wybranej frakcji (*heart-cut chromatography*)

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

15

Analiza wybranych frakcji (*multiple heart-cut chromatography*)

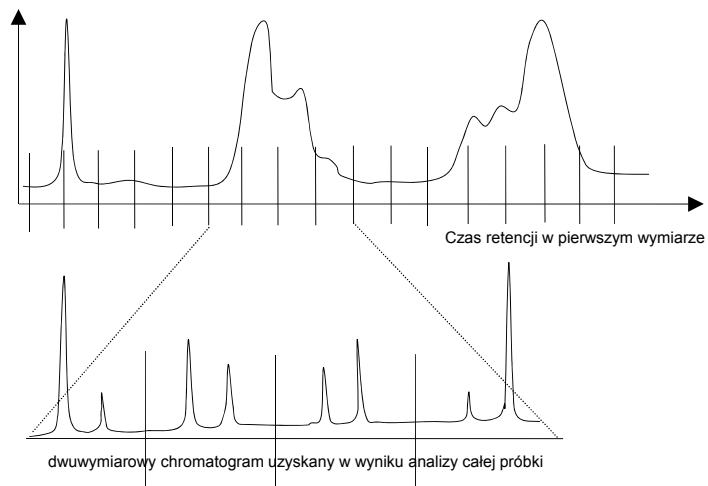

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

16

Kompletna analiza dwuwymiarowa (comprehensive two-dimensional chromatography)

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

17

Chromatografia
dwuwymiarowa

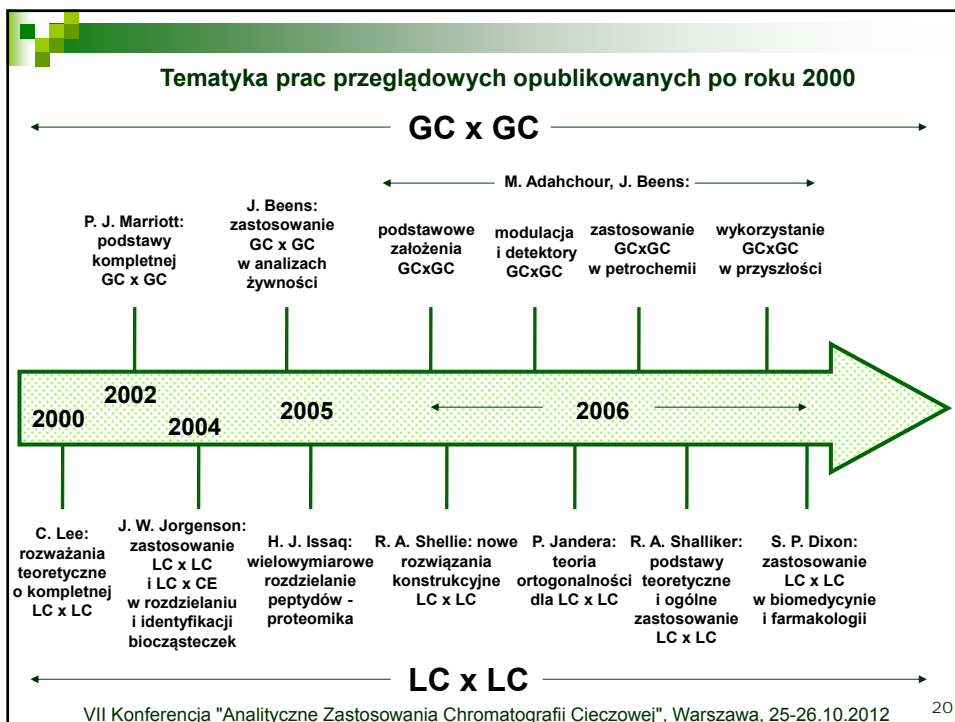
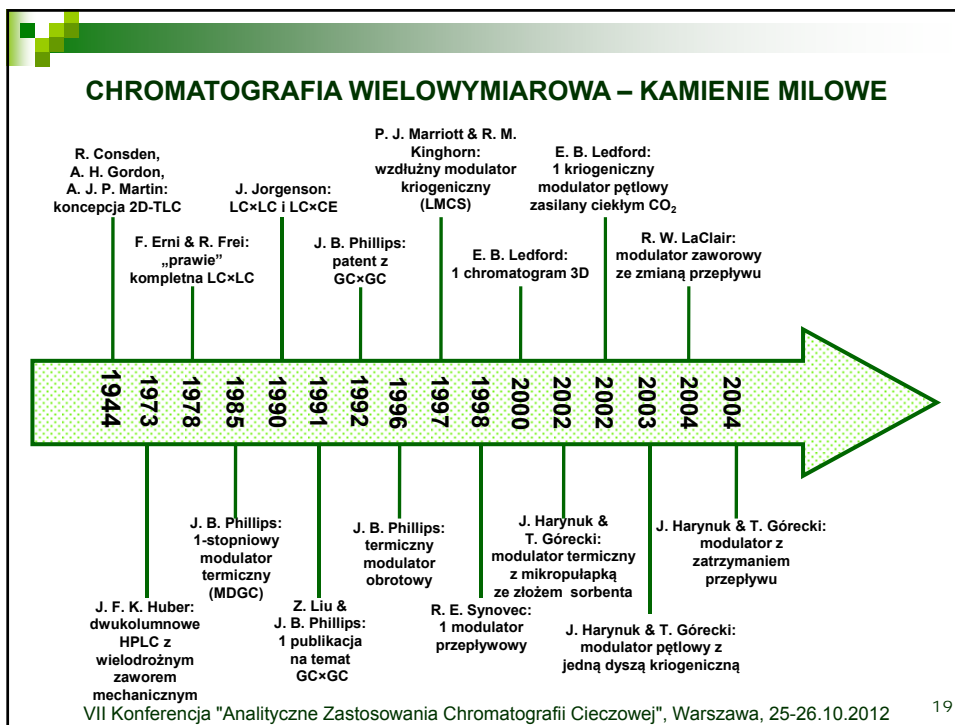

Kompletna
chromatografia
dwuwymiarowa

Odstęp czasowy między kolejnymi
frakcjami dozowanymi do kolumny nr 2

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

18

Renesans LC×LC

Tematyka najczęściej cytowanych prac przeglądowych

2000

- „Comprehensive two-dimensional separations using microcolumns” (48)
[Z. Liu, M. L. Lee, J Microcolumn Sep, 12, 241 (2000)]

2004

- „Multidimensional LC–LC and LC–CE for high-resolution separations of biological molecules” (76)
[C. R. Evans, J. W. Jorgenson, Anal Bioanal Chem, 378, 1952 (2004)]

2005

- „Multidimensional separation of peptides for effective proteomic analysis” (109)
[H. J. Issaq, K. C. Chan, G. M. Janini, T. P. Conrads, T. D. Veenstra, J Chromatogr B, 817, 35 (2005)]

2006

- „Comprehensive two-dimensional liquid chromatography” (36)
[R. A. Shellie, P. R. Haddad, Anal Bioanal Chem, 386, 405 (2006)]
- „Column selectivity for two-dimensional liquid chromatography” (156)
[P. Jandera, J Sep Sci, 29, 1763 (2006)]
- „Concepts and practice of multi-dimensional high-performance liquid chromatography” (103)
[R. A. Shalliker, M. J. Gray, Adv Chromatogr, 44, 177 (2006)]
- „Comprehensive multi-dimensional liquid chromatographic separation in biomedical and pharmaceutical analysis: a review” (97)
[S. P. Dixon, I. D. Pitfield, D. Perrett, Biomed Chromatogr, 20, 508 (2006)]

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

21

Renesans GC×GC

Tematyka najczęściej cytowanych prac przeglądowych

2002

- „A review of basic concepts in comprehensive two-dimensional gas chromatography” (100)
[R. C. Y. Ong, P. J. Marriott, J Chromatogr Sci, 40, 276 (2002)]

2003

- „Comprehensive two-dimensional gas chromatography: a powerful and versatile analytical tool” (255)
[J. Dalluge, J. Beens, U. A. Th. Brinkman, J Chromatogr A, 1000, 69 (2003)]

2004

- „The evolution of comprehensive two-dimensional gas chromatography (GC×GC)” (88)
[T. Górecki, J. Harynuk, O. Panić, J Sep Sci, 27, 359 (2004)]

2006

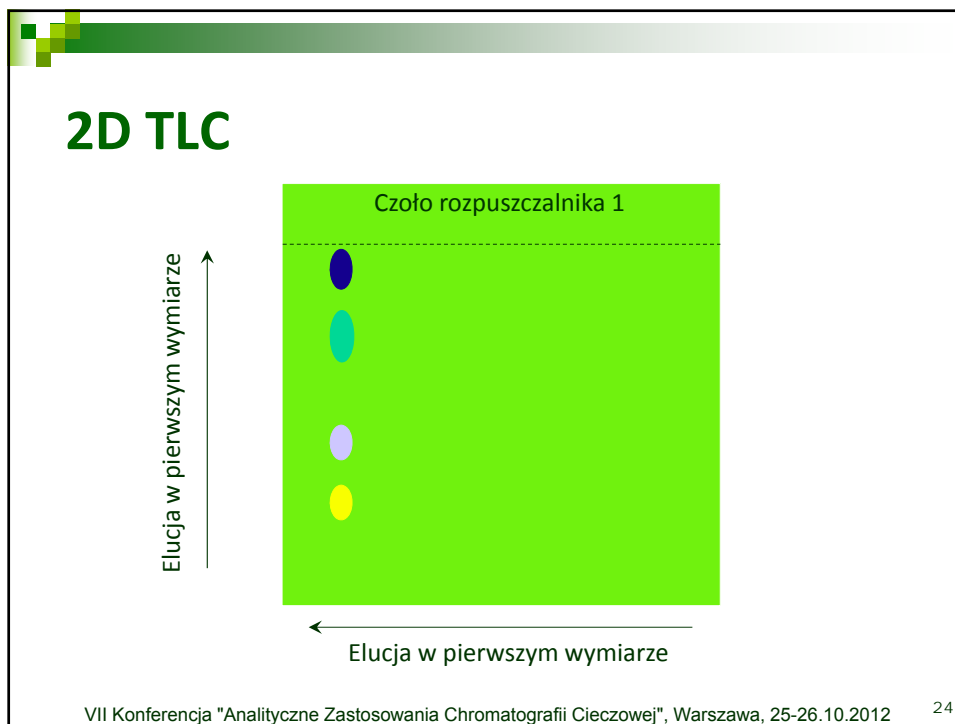
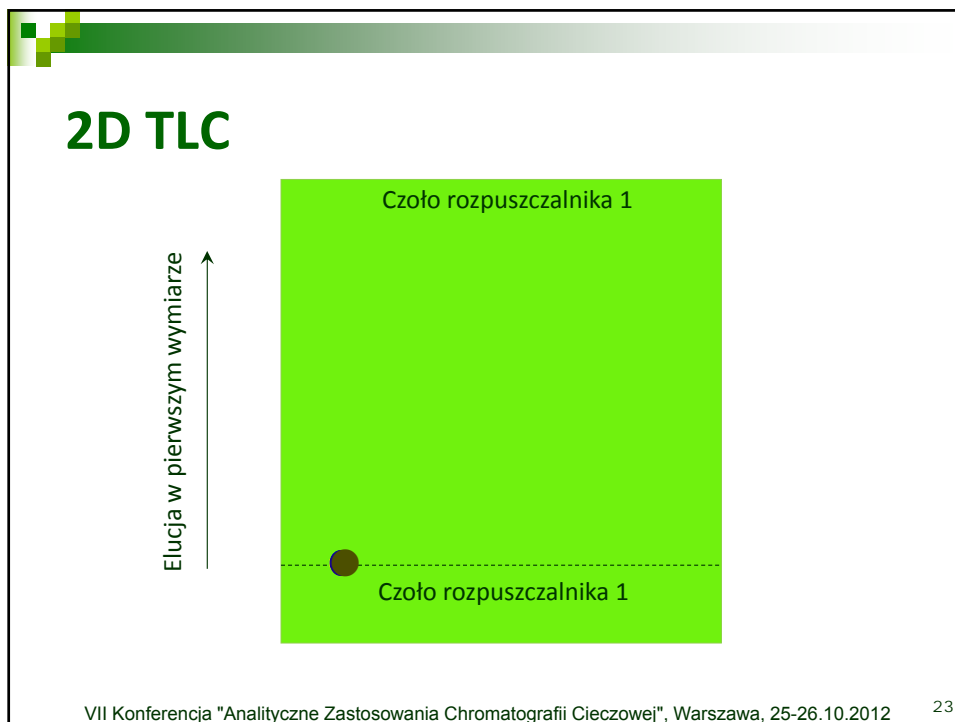
- „Recent developments in comprehensive two-dimensional gas chromatography (GC×GC). Part I – IV” (280)
[M. Adahchour, J. Beens, R.R. J. J. Vreuls, U. A. Th. Brinkman, Trends Anal Chem, 25, 438 (2006)]

2008

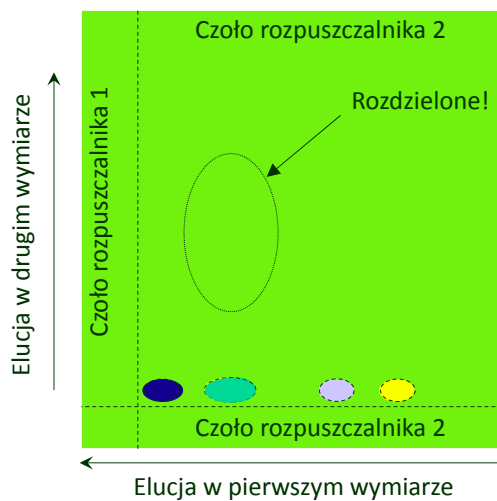
- „Recent developments in the application of comprehensive two-dimensional gas chromatography” (99)
[M. Adahchour, J. Beens, U. A. Th. Brinkman, J Chromatogr A, 1186, 67 (2008)]

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

22

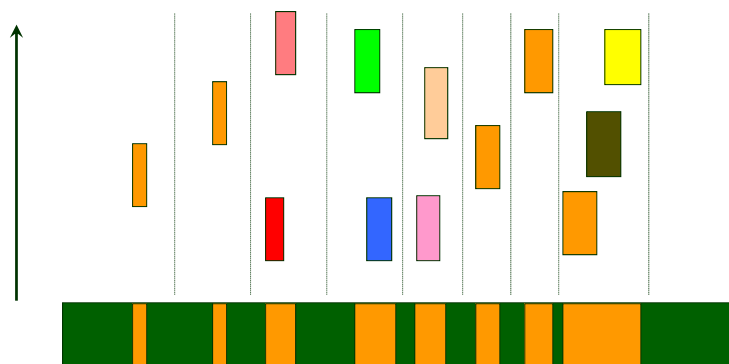
2D TLC

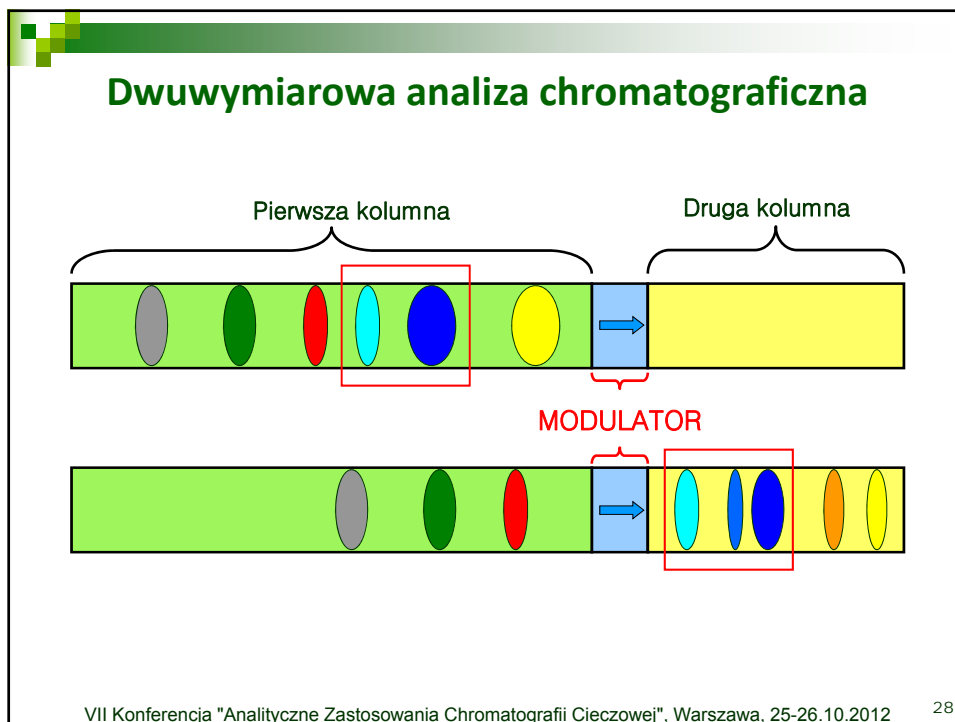
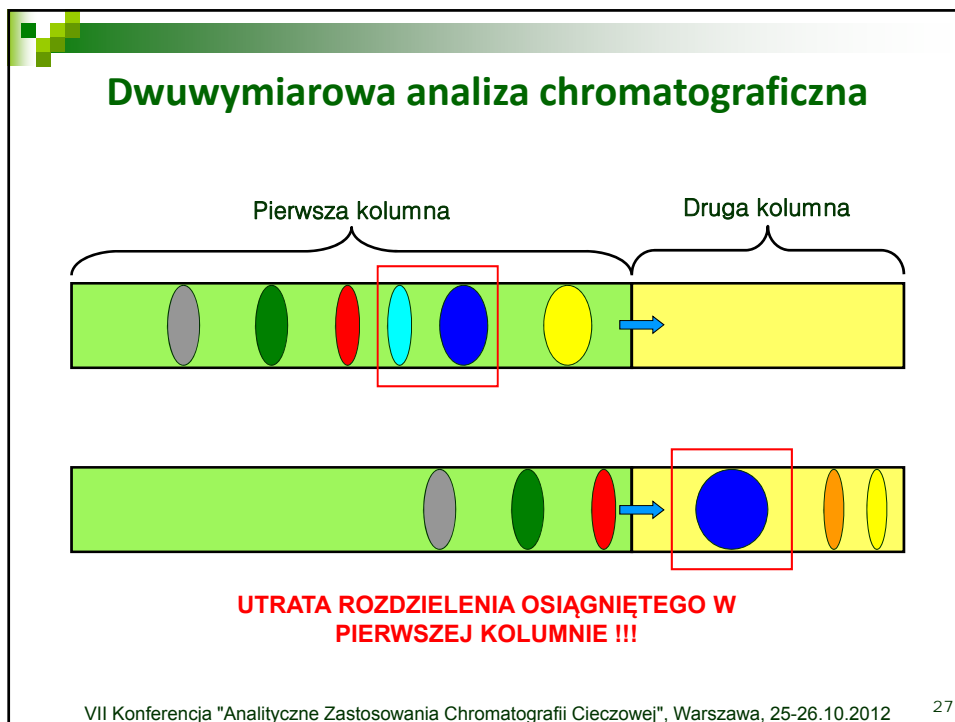

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

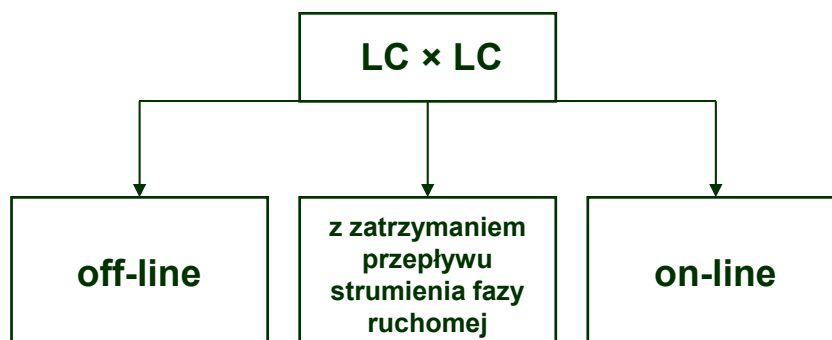
25

Jak prowadzić analizę dwuwymiarową w przypadku chromatografii kolumnowej ?

Typy technik LC×LC

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

29

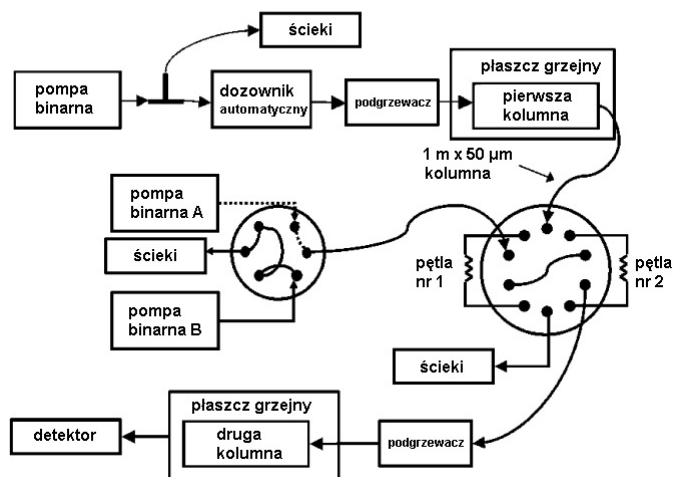
Typy technik LC×LC

- **Off-line:** frakcje z pierwszej kolumny są zbierane i ponownie dozowane do drugiej kolumny
- **Z zatrzymaniem przepływu strumienia fazy ruchomej:**
  - przepływ strumienia fazy ruchomej jest zatrzymywany w pierwszej kolumnie do momentu całkowitej elucji analitów z drugiej kolumny
  - **brak przechowywania frakcji na etapie modulacji**
  - **dłuższy czas analizy**
- **On-line:**
  - rozdzielenie składników próbki odbywa się w czasie rzeczywistym
  - **następuje wzrost pojemności pików bez znaczącego wydłużenia czasu analizy**

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

30

Schemat budowy zestawu do LC×LC

SERCE UKŁADU: 10-droźny zawór z dwiema pętlami dozującymi

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

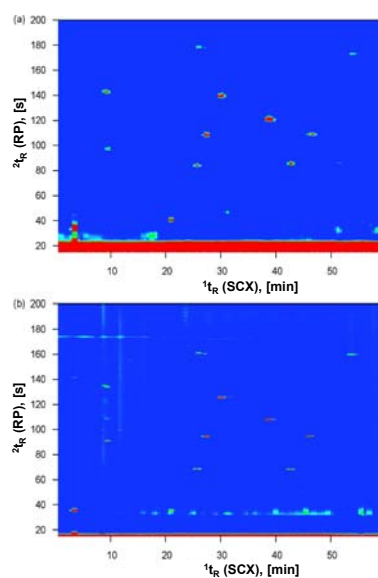
31

LC×LC w układzie off-line – rozdzielanie produktów trawienia mioglobiny

druga kolumna wypełniona krzemionką ze związaną fazą stacjonarną C18 (w pełni porowatą)

druga kolumna wypełniona krzemionką ze związaną fazą stacjonarną C18 (niecałkowicie porowatą)

pierwsza kolumna taka sama w obu przypadkach

N. Marchetti, N. Jacob, N. Fairchild, G. Guiochon, *Anal. Chem.* **80**, 2756 (2008)

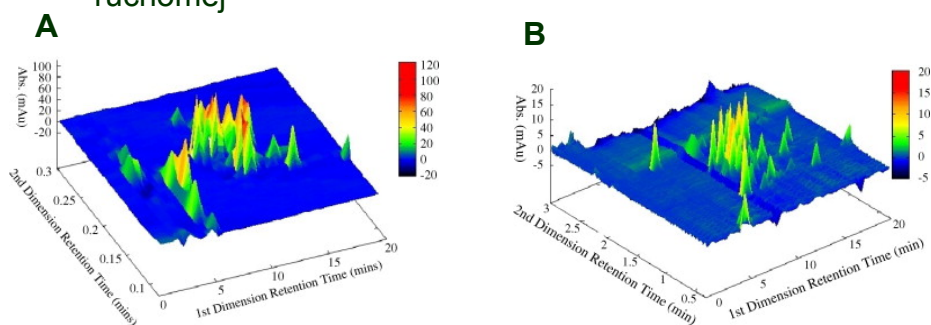
VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

32

Porównanie dwóch typów technik LC×LC

- ⇒ **A** – LC×LC w układzie on-line
- ⇒ **B** – LC×LC z zatrzymaniem przepływu strumienia fazy ruchomej

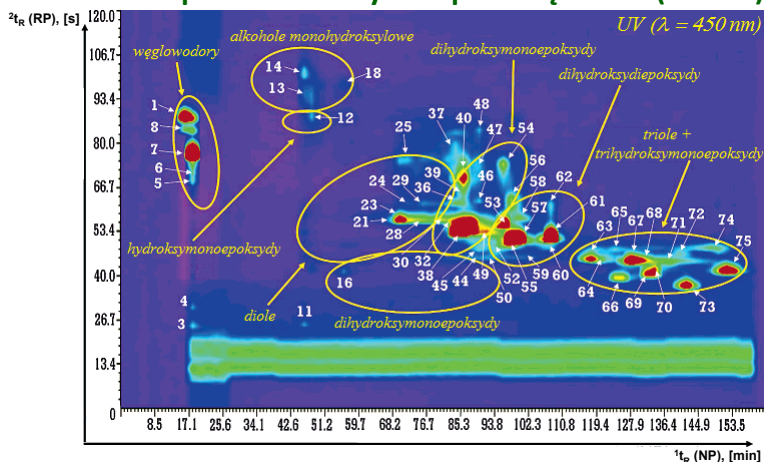
Chromatogramy trójwymiarowe otrzymane w wyniku analizy próbki produktów trawienia białka (mioglobiny)

J. N. Fairchild, K. Horvath, G. Guiochon, *J Chromatogr A* **1216**, 1363 (2009)

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

33

Identyfikacja związków z grupy karotenoidów w soku pomarańczowym za pomocą LC×LC (NP×RP)

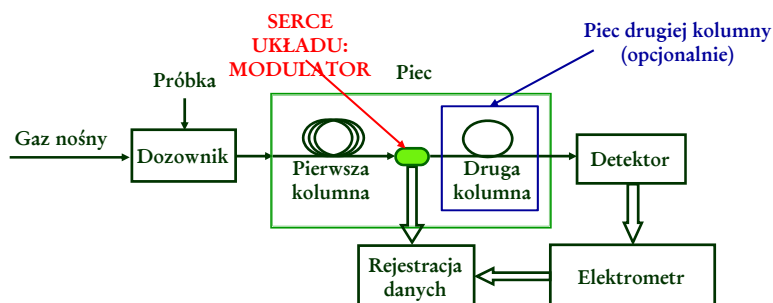
- Kolumna nr 1: Silica gel, 300x1mm, 5µm, elucja gradientowa (EtOH w heksanie), 10 µl/min, 160 min
- Kolumna nr 2: Chromolith RP-18, 100x4,6 mm, elucja gradientowa (PrOH w wodzie), 4,7 ml/min, 160 min

P. Dugo, V. Skerikova, T. Kumm, A. Trozzi, P. Jandera, L. Mondello, *Anal. Chem.* **78**, 7743 (2006)

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

34

Budowa zestawu do GC×GC

- W modulatorze następuje czasowe zatrzymanie porcji eluatu z kolumny nr 1 i jej dozowanie do kolumny nr 2 w regularnych odstępach czasu (tzw. okres modulacji)
- Czasy dozowania porcji eluatu są rejestrowane
- Krótki czas analizy w drugim wymiarze (0,5 – 10 s)

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

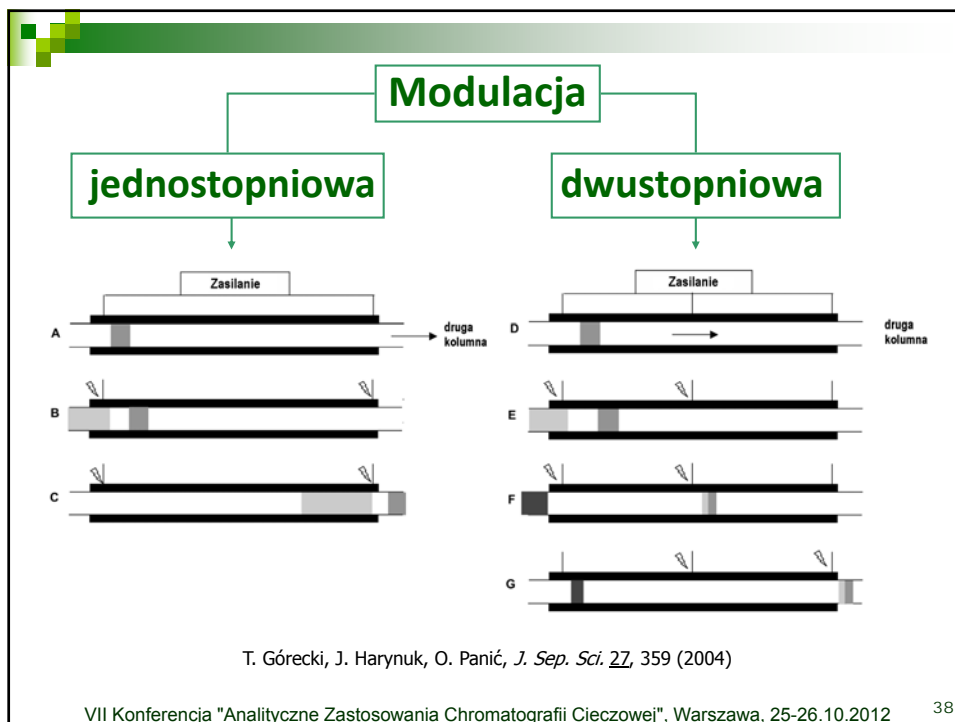
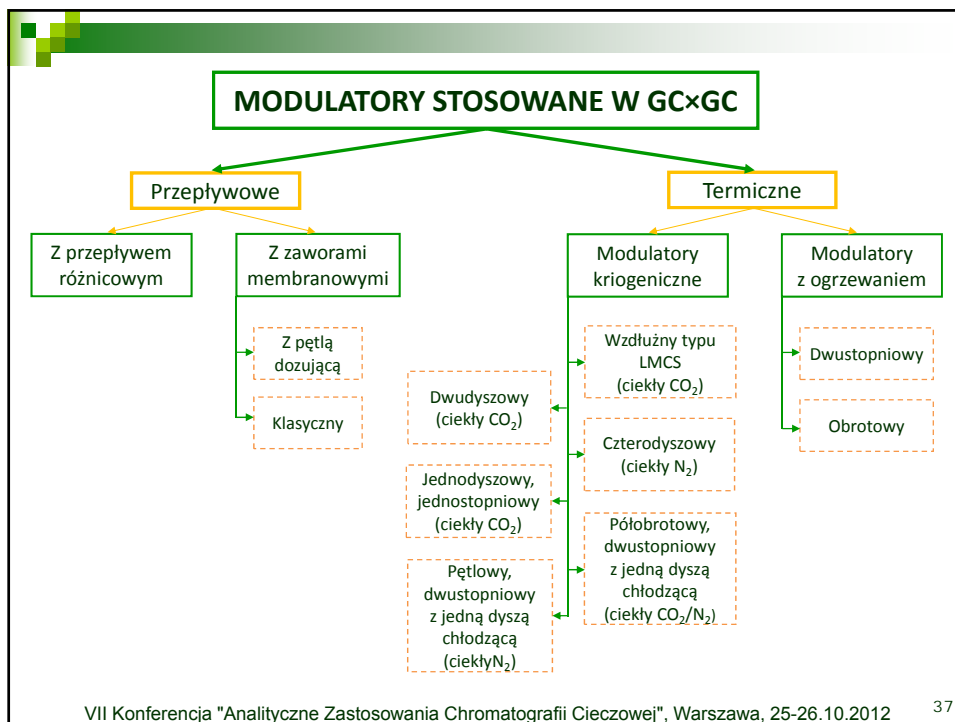
35

Wymogi aparaturowe GC×GC

- **Dwie różne kolumny:**
  - ❖ pierwsza - niepolarna (30 – 60 m),
  - ❖ druga - polarna/średniopolarna (1 – 2 m),
  - ❖ średnice wewnętrzne kolumn: porównywalne,
  - ❖ grubość filmu fazy stacjonarnej: większa grubość filmu w pierwszej kolumnie
- **Modulator:**
  - ❖ zapobiega utracie rozdzielenia osiągniętego w kolumnie nr 1,
- **Detektor:**
  - ❖ bardzo wąskie piki (100 – 400 ms) ➔ system do szybkiego gromadzenia danych (próbkowanie min. 50 – 100 Hz, min. 10 – 20 punktów pomiarowych na pik),
  - ❖ najczęściej stosowane:
    - ➔ FID (maks. 300 Hz),
    - ➔ TOFMS (maks. 500 Hz),
    - ➔ μ-ECD (50 – 100 Hz).

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

36

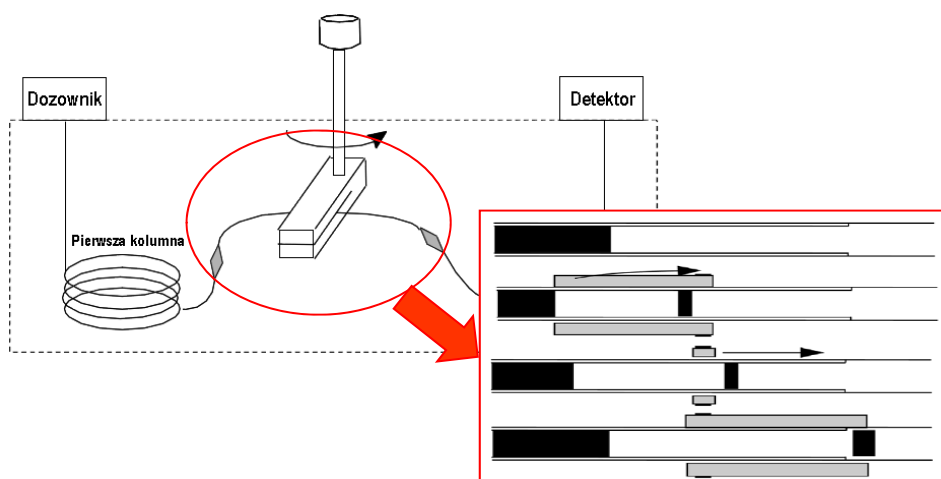
Zalety modulacji dwustopniowej

- Pełne skupienie frakcji,
- Możliwość dozowania frakcji w postaci wąskich pasm (do drugiej kolumny),
- Eliminacja zjawiska przebiccia.

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

39

Termiczny modulator obrotowy

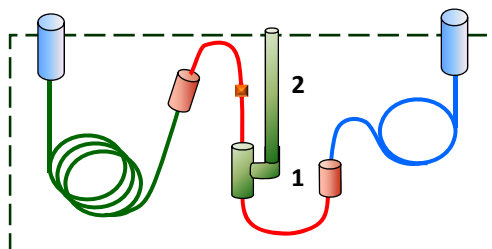

Z. Liu, J.B. Phillips, *J. Chromatogr. Sci.* **29**, 227 (1991)

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

40

Kriogeniczny modulator wzdłużny (LMCS)

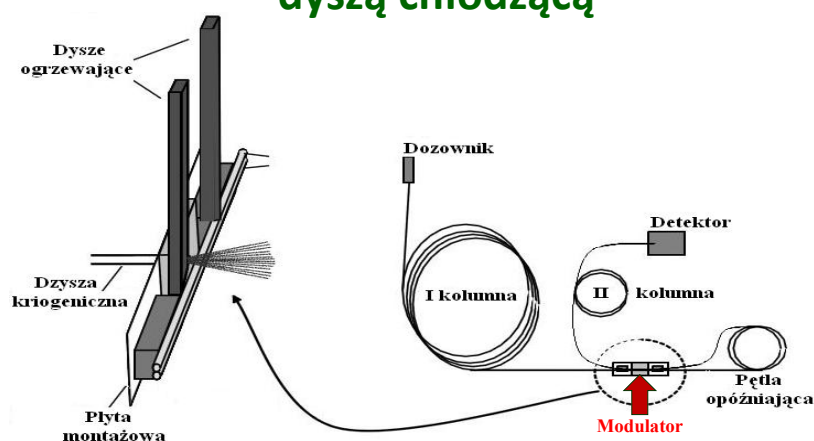
- 1 – zatrzymywanie porcji eluatu frakcji z kolumny nr 1,
2 – uwalnianie i wprowadzanie tej porcji eluatu do kolumny nr 2

R.M. Kinghorn, P.J. Marriott, *J. High Res. Chromatogr.* **21**, 620 (1998)

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

41

Kriogeniczny modulator pętlowy z jedną dyszą chłodzącą

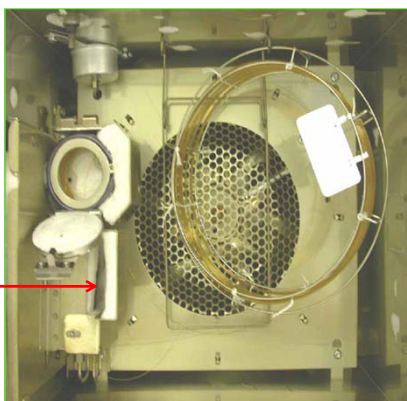
J. Harynuk, T. Górecki, *J. Chromatogr. A* **1019**, 53 (2003)

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

42

Czterodyszowy modulator kriogeniczny

M
O
D
U
L
A
T
O
R

Oferowany przez firmę LECO (na podstawie licencji Zoex Corporation)

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

43

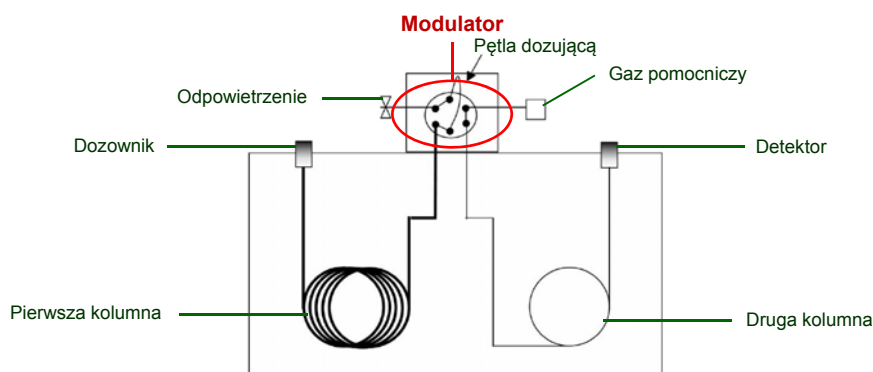
Typy modulatorów przepływowych

- ⇒ pierwszy modulator przepływowy [1998; C. A. Bruckner]
- ⇒ modulator przepływowy z pętlą dozującą [2000; J. V. Seeley]
- ⇒ system wysokotemperaturowy [2003; A.E. Sinha]
- ⇒ system z zatrzymaniem przepływu strumienia gazu nośnego [2004; T. Górecki]
- ⇒ system całkowitego przeniesienia [2006; R. E. Mohler]
- ⇒ system przełączania typu Dean [2007; J. V. Seeley]

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

44

Modulator przepływowy z pętlą dozującą

T. Górecki, J. Harynuk, O. Panić, *J. Sep. Sci.*, **27**, 359 (2004)

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

45

Kompromis w GC×GC

- Częstotliwość modulacji eluatu z kolumny nr 1 definiuje czas pojedynczej analizy w drugim wymiarze.
  - ↳ **A:** OKRES MODULACJI powinien być KRÓTKI aby zachować rozdzielenie osiągnięte w pierwszym wymiarze,
  - ↳ **B:** CZAS pojedynczej ANALIZY w drugim wymiarze często powinien być DŁUŻSZY aby zapobiec zjawisku „zawijania” pików na chromatogramie.
- **Warunki „A” i „B” nie mogą być spełnione jednocześnie przy użyciu konwencjonalnych modulatorów**

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

46

Konsekwencje kompromisu

- Proces rozdzielania w kolumnie nr 1 jest często prowadzony przy bardzo małym natężeniu przepływu strumienia gazu nośnego i przy wolnym wzroście temperatury kolumny.
- Kolumna nr 2 jest zazwyczaj bardzo krótka (ok. 1 m) i o małej średnicy wewnętrznej (rzędu 0,1 mm) ⇒ bardzo duża liniowa prędkość przepływu strumienia gazu nośnego.

WARUNKI ANALIZY W OBU WYMIARACH SĄ DALEKIE OD OPTYMALNYCH !!!

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

47

Modulator przepływowy z zatrzymaniem przepływu strumienia gazu nośnego (*stop-flow modulator*)

- Kolumny połączone za pomocą modulatora, który zapewnia NIEZALEŻNĄ REGULACJĘ NATĘŻENIA PRZEPŁYWU STRUMIENIA GAZU NOŚNEGO w każdej z kolumn.

ZASTOSOWANIE ZAWORU TRÓJDROŻNEGO

- Przepływ strumienia gazu nośnego w kolumnie nr 1 jest okresowo zatrzymywany,
- Okres modulacji niezależny od czasu analizy w drugim wymiarze.

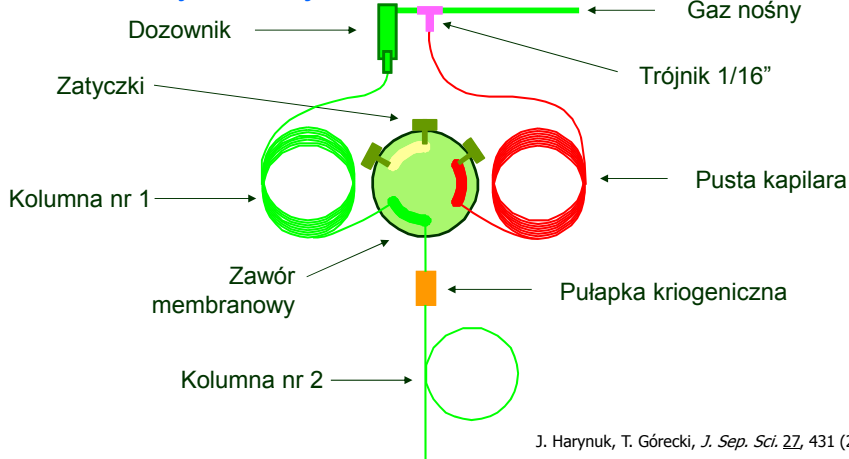
VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

48

Modulator przepływu z zatrzymaniem przepływu strumienia gazu nośnego

1. Dozowanie frakcji z kolumny nr 1

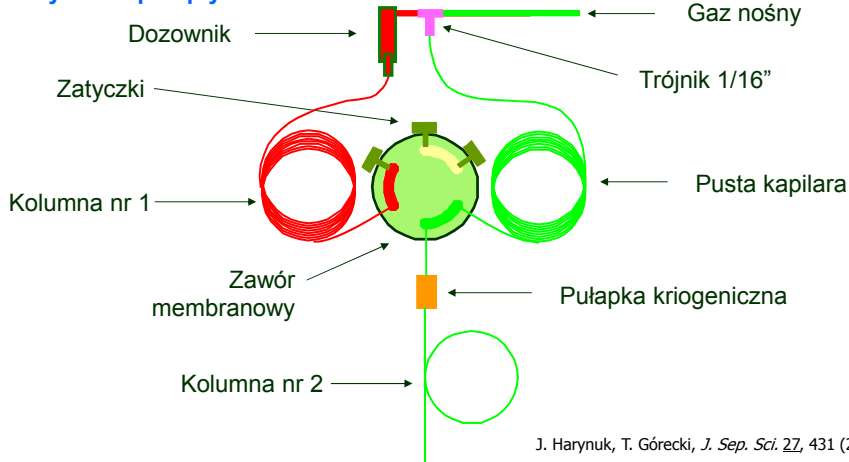

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

49

Modulator przepływu z zatrzymaniem przepływu strumienia gazu nośnego

2. Zatrzymanie przepływu

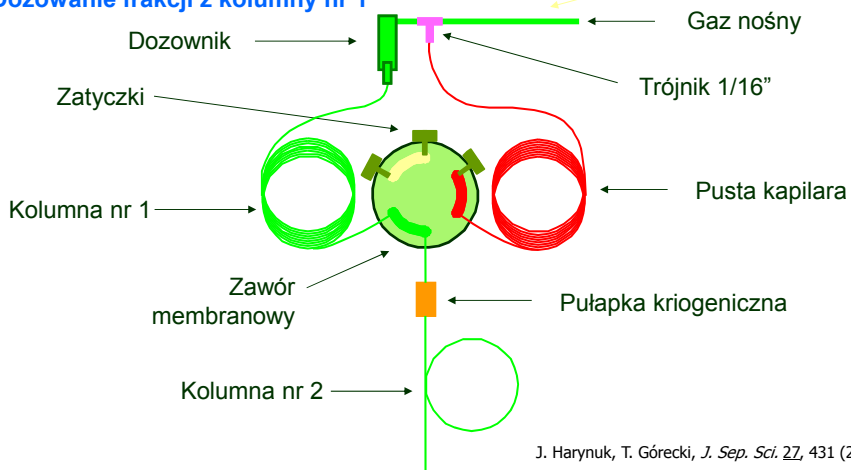

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

50

Modulator przepływu z zatrzymaniem przepływu strumienia gazu nośnego

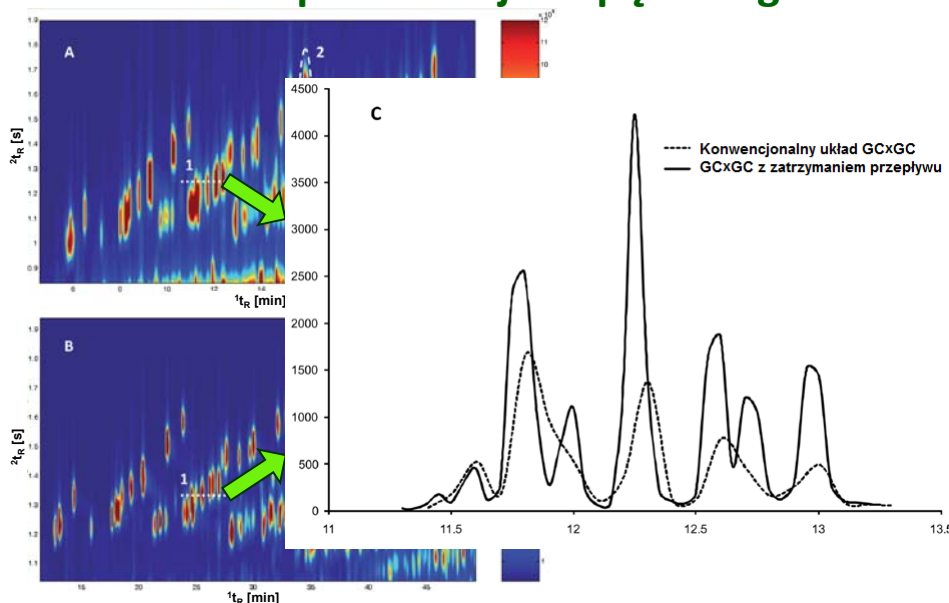
3. Dozowanie frakcji z kolumny nr 1

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

51

Analiza próbki oleju napędowego

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

52

Zastosowania techniki GC×GC

- Analiza próbek o złożonym składzie matrycy:

- Oznaczanie związków występujących w badanych próbkach na śladowych/ultraśladowych poziomach zawartości

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

53

Zastosowania techniki GC×GC – przemysł petrochemiczny

Rodzaj próbki	Metoda przygotowania próbki	Anality	1 kolumna [m × mm × μm]	2 kolumna [m × mm × μm]	Typ modulatora	Detektor
Ropa naftowa	-	Parafiny, nafteny, olefiny, związki aromatyczne	DB-1 (25×0,25×0,25)	OV-1701 (1,5×0,1×0,1)	Kriogeniczny modulator czterodyskowy (LN ₂)	FID
Olej napędowy	PTV (sposób dozowania próbki)	Parafiny, nafteny, węglowodory aromatyczne, WWA oraz ich naftenowe pochodne	DB-1 (10×0,25×0,25)	DPT-MDS (2×0,1×0,1)	Kriogeniczny modulator pętlowy (Zoex)	FID
Benzyna	-	Węglowodory C6-C12	HP-1 (60×0,53×5,0)	DB-WAX (60×0,53×1,0)	8-drożny modulator zaworowy (ValcoDC8WT)	FID, MS
Paliwo lotnicze (syntetyczne i naturalne)	-	Parafiny, acykliczne i cykliczne alkilowe pochodne benzenu, naftaleny, WWA	StabilWax (60×0,25×0,25)	Rxi-5ms (2×0,1×0,1)	Kriogeniczny modulator dwudyskowy (LN ₂)	FID, TOFMS

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

54

Zastosowania techniki GC×GC – ochrona i monitoring środowiska

Rodzaj próbki	Metoda przygotowania próbki	Anality	1 kolumna [m × mm × μm]	2 kolumna [m × mm × μm]	Typ modulatora	Detektor
Miejskie aerozole	UAE	WWA, WWA zawierające atomy tlenu	ZB-5 (20×0,25×0,25)	BGB-1701 (1×0,1×0,1)	Dwustopniowy, półobrotowy modulator kriogeniczny; CO ₂ (własnej konstrukcji)	FID, qMS
Pył miejski	PLE	WWA	BPX5 (30×0,25×0,25)	BPX50 (1×0,1×0,1)	LMCS	TOFMS
Wody rzeczne	SBSE	Pestycydy chloroorganiczne	DB-5 (10×0,18×0,18)	BPX-50 (1×0,1×0,1)	Kriogeniczny modulator pętlowy; LN ₂ (Zoex)	HR-TOFMS
Osady morskie	UAE, ekstrakcja cieczą w aparacie Soxhlet'a	WWA, surfaktanty, dialkilowane benzeny	DB-5 (20×0,25×0,25)	BGB-1701 (1×0,1×0,1)	Dwustopniowy modulator kriogeniczny; CO ₂	TOFMS
Osady	UAE	Pestycydy	DB-5 (30×0,25×0,25)	DB-17ms (1,7×0,18×0,18)	Kriogeniczny modulator czterodyszowy; LN ₂	μECD

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

55

Zastosowania techniki GC×GC – medycyna i analiza kliniczna

Rodzaj próbki	Metoda przygotowania próbki	Anality	1 kolumna [m × mm × μm]	2 kolumna [m × mm × μm]	Typ modulatora	Detektor
Włosy	SPE, derywatywacja (MTBSTFA, TFAA)	Środki odurzające	DB-5ms (30×0,25×0,25)	BPX50 (2×0,1×0,1)	Kriogeniczny modulator czterodyszowy; LN ₂ (Leco)	TOFMS
Krew	LLE	Środki odurzające	HP-5MS (30×0,25×0,25)	BPX50 (1×0,1×0,1)	LMCS	TOFMS, FID
Mocz	LLE, derywatywacja (TMS)	WWA zawierające atomy tlenu	DB-5 (30×0,25×0,25)	RTX-50 (1×0,1×0,1)	Kriogeniczny modulator czterodyszowy; LN ₂ (Leco)	FID
Mocz	DLLME, derywatywacja (bezwodnik kwasu octowego)	Bisfenol A Bisfenol B	DB-5HT (5×0,32×0,1)	DB-5MS (20×0,18×0,18)	Zaworowy (typu Deans'a)	qMS
Mocz i surowica krwi	derywatywacja (MeOH/MCF)	Aminokwasy	Rt-γDEXsa (30×0,25×0,25)	RTx-1701 (2×0,1×0,1) lub ZB-AAA (2×0,25×0,25)	Kriogeniczny modulator czterodyszowy; LN ₂ (Leco)	TOFMS

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

56

Zastosowania techniki GC×GC – analiza żywności

Rodzaj próbki	Metoda przygotowania próbki	Anality	1 kolumna [m × mm × μm]	2 kolumna [m × mm × μm]	Typ modulatora	Detektor
Winogrona	HS-SPME (CW/DVB)	Monoterpenoidy	Equity-5 (60×0,25×1)	Supelcowax-10 (2,5×0,1×0,1)	Kriogeniczny modulator czterodyszowy; LN ₂ (Zoex)	TOFMS
Oliwa i oleje słonecznikowe	SPME (Carbopack Z/ PDMS)	WWA	BPX5 (30×0,25×0,25)	BPX50 (1×0,1×0,1)	LMCS	TOFMS
Wina	HS-SPME (PDMS/DVB)	Metoksypirazyny	BPX5 (30×0,25×0,25)	BP-20 (1×0,1×0,1)	LMCS	NPD, TOFMS
Rostbef wołowy	SPME (PDMS)	Związki siarki	DB-1 (20×0,18×0,18)	DB-225 (1×0,1×0,1)	Kriogeniczny modulator czterodyszowy; LN ₂ (Zoex)	TOFMS
Powłoki puszek do żywności	LLE	Żywice fenolowe	PS-255 (30×0,25×0,25)	SOP-50 (1,5×0,1×0,1)	Dwustopniowy kriogeniczny; CO ₂ (Thermo Electron)	FID
Wina afrykańskie (Pinotage)	HS-SPME (CAR/PDMS)	Związki lotne	VF-1 (30×0,25×1)	SolGel-Wax (1,5×0,25×0,25)	Pętlowy z jedną dyszą kriogeniczną (własnej konstrukcji)	TOFMS

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

57

Zastosowania techniki GC×GC – przemysł kosmetyczny i perfumeryjny

Rodzaj próbki	Metoda przygotowania próbki	Anality	1 kolumna [m × mm × μm]	2 kolumna [m × mm × μm]	Typ modulatora	Detektor
Perfumy	-	Alergeny	OV1 (30×0,25×0,25)	OV1701 (1×0,1×0,1)	Dwustopniowy modulator kriogeniczny; CO ₂	qMS, FID
Lanolina	Derywatywacja (TMSH, BSTFA)	Kwasy tłuszczowe	XTI-5 (10×0,25×0,25)	BPX-50 (1×0,1×0,1)	Modulator termiczny chłodzony powietrzem (własnej konstrukcji)	TOFMS
			ZB-5 (30×0,25×0,25)	BPX-50 (1×0,1×0,1)		
			DB-Wax (25×0,32×0,25)	BPX35 (1×0,1×0,1)		
Perfumy	-	Olejki eteryczne	HP-5 (30×0,25×0,25)	Supelcowax 10 (1×0,1×0,1)	Kriogeniczny modulator czterodyszowy (własnej konstrukcji)	FID
Perfumy	-	Substancje zapachowe, węglowodory C8-C36	BPX-5 (30×0,25×0,25)	Supelcowax-10 (1×0,25×0,25)	LMCS	qMS

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

58

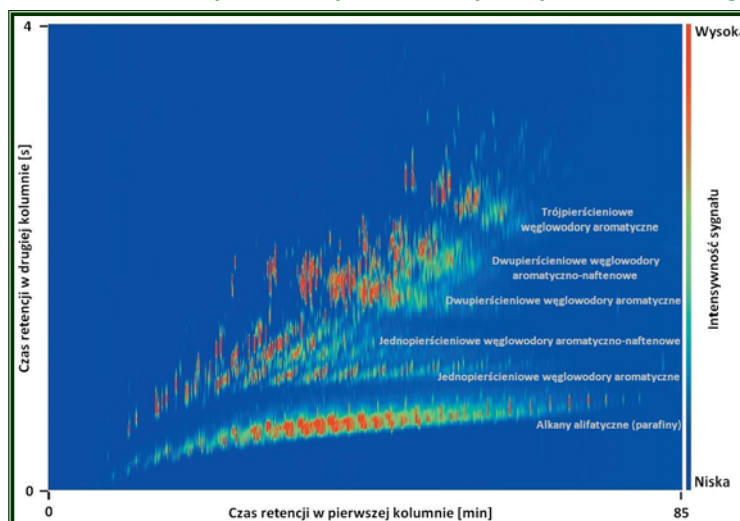
Zastosowania techniki GC×GC – kryminalistyka, badania kosmiczne, archeologia

Rodzaj próbki	Metoda przygotowania próbki	Anality	1 kolumna [m × mm × μm]	2 kolumna [m × mm × μm]	Typ modulatora	Detektor
Osady dennie (Morze Śródziemne)	Piroliza w 600°C	Produkty pirolizy: alkany, alkeny, furany, tiofeny, pirole, naftaleny, alkilowe związki aromatyczne	RTX-1 (30×0,25×0,1)	RTX-Wax (2×0,1×0,1)	Kriogeniczny modulator czterodyszowy; LN ₂ (Leco)	TOFMS
"tholin" – złożona matryca organiczna występująca w wyższych warstwach azotowo-metanowych atmosfery Tytana (księżyc Saturna)	Piroliza w strumieniu H ₂ w temperaturach: 250°C, 400°C, 600°C i 900°C	Produkty pirolizy: nityle, alkilowe pochodne pirolu, liniowe i rozgałęzione węglowodory, alkilowe pochodne benzenu, WWA	DB-1 (30×0,25×0,1)	RTX-Wax (2×0,1×0,1)	Kriogeniczny modulator czterodyszowy; LN ₂ (Leco)	TOFMS
Mocz (badania antydopingowe prowadzone na zwierzętach)	SPE, derywatywacja (pirydyna/bezwodnik kwasu octowego)	Związki dopingujące (np. prolintan, morfina)	BPX-5 (30×0,25×0,25)	BPX-50 (0,4×0,1×0,2)	LMCS (Chromatography Concepts)	FID

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

59

Analiza próbki oleju napędowego z krakingu katalicznego w układzie GC×GC-FID (modulacja dwustopniowa z wykorzystaniem ciepłego CO₂)

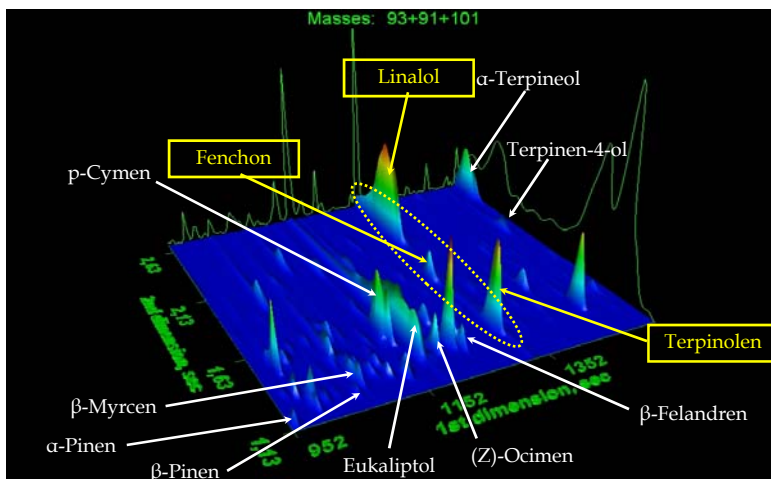

M. Adachhour, J. Beens, R.J.J. Vreuls, U.A.Th. Brinkman, *Trends Anal. Chem.*, 25, 726 (2006)

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

60

Identyfikacja terpenów w próbkach ekstraktów z owoców jagody kamczackiej w układzie GC×GC-TOFMS – powiększony fragment chromatogramu obrazujący rozdzielanie składników koeluuujących w kolumnie nr 1

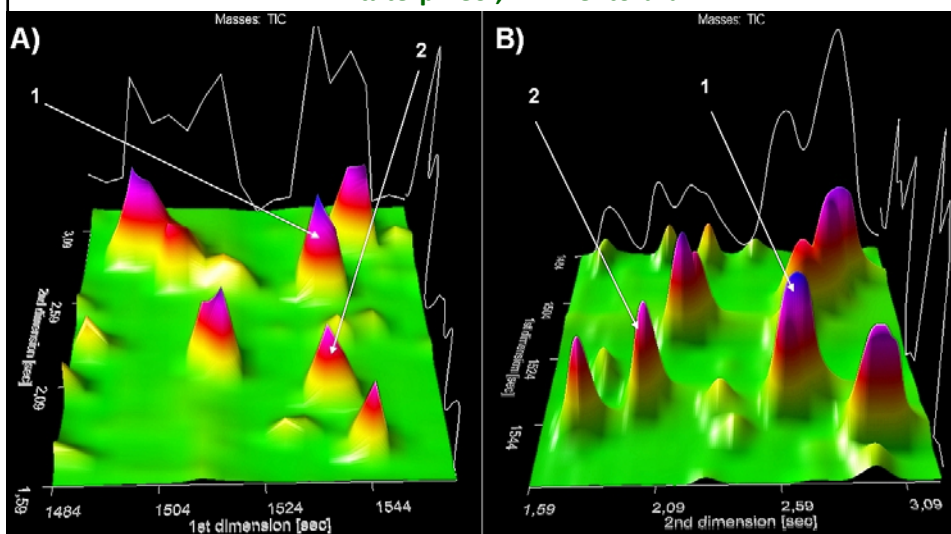

T. Chmiel, A. Mostafa, T. Górecki, T. Dymerski, W. Wardencki, Pittcon 2011, Atlanta, GA, USA, 13-18.03.2011

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

61

Powiększone fragmenty chromatogramu trójwymiarowego obrazujące rozdzielanie składników śladowych w próbce ekstraktu z miodu lipowego: 1 – α-terpineol, 2 – mentofuran

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

62

Podsumowanie

- wykorzystanie kompletnej chromatografii wielowymiarowej pozwala na znaczne zwiększenie pojemności pików chromatograficznych,
- wykorzystanie dwóch mechanizmów retencji zapewnia całkowite rozdzielenie większości związków obecnych w badanej próbce,
- okres modulacji powinien być krótki aby zachować rozdzielenie osiągnięte w pierwszym wymiarze,
- czas pojedynczej analizy w drugim wymiarze często powinien być dłuższy, aby zapobiec zjawisku „zawijania” pików na chromatogramie,

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

63

Podsumowanie

- trudno spełnić oba warunki jednocześnie – konieczność dalszych prac badawczych ukierunkowanych na poprawę parametrów pracy modulatorów,
- Obiecujące wyniki daje zastosowanie modulatorów z zatrzymaniem przepływu strumienia fazy ruchomej (niezależność okresu modulacji od czasu analiz w drugim wymiarze),
- istnieje potrzeba udoskonalenia detektorów stosowanych w układach chromatografii wielowymiarowej – zwiększenie częstotliwości próbkowania (oznaczanie składników śladowych i ultraśladowych),

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

64

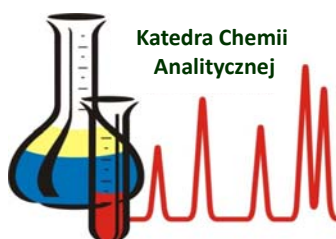
Podsumowanie

- wielowymiarowe techniki chromatograficzne podlegają ciągłej ewolucji – nie wiadomo, która z nich jest „najlepsza”,
- sprawdzono wiele różnych kombinacji łączenia technik jednowymiarowych (np. LC×GC, SFC×LC) – efekt końcowy był zróżnicowany,
- istnieje wiele innych możliwości połączenia technik jednowymiarowych, które nie zostały jeszcze sprawdzone.

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

65

Katedra Chemii Analitycznej Wydział Chemiczny Politechnika Gdańska

Katedra Chemii
Analitycznej

Prezentacja jest również dostępna na stronie domowej Katedry Chemii Analitycznej

<http://www.pg.gda.pl/chem/Katedry/Analityczna/analit.html>

INNOVATIVE
ECONOMY
NATIONAL COHESION STRATEGY

NARODOWE CENTRUM NAUKI

FNP
Foundation
for Polish Science

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

66

INNOVATIVE ECONOMY
NATIONAL COHESION STRATEGY

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Wykorzystanie kapusty białej na potrzeby fitoremediacji i biofumigacji gleby (AGROBIOKAP)

Oś priorytetowa: 1. Badania i rozwój nowoczesnych technologii
 Działanie: 1.3. Wsparcie projektów B+R na rzecz przedsiębiorstw realizowanych przez jednostki naukowe
 Poddziałanie: 1.3.1. Projekty rozwojowe

Rekomendowana kwota dofinansowania: 3 391 950,00 PLN
 Termin realizacji projektu: 01.07.2007-01.07.2013

Konsorcjum:

- Politechnika Gdańska
- Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie
- Instytut Chemii Przemysłowej im. Profesora Ignacego Mościckiego w Warszawie

KONTAKT
Politechnika Gdańska
ul. G. Narutowicza 11/12
80-233 Gdańsk
tel. 0048 58 347 26 25
fax.0048 58 347 26 25
e-mail: agrobiokap@chem.pg.gda.pl
<http://www.chem.pg.gda.pl/agrobiokap/>

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012 67

MODAS

„Opracowanie i atestacja nowych typów materiałów odniesienia niezbędnych do uzyskania akredytacji europejskiej przez polskie laboratoria zajmujące się analityką przemysłową - MODAS”

<http://www.pg.gda.pl/chem/modas/>

Skład Konsorcjum

<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGC Standards Sp. z o.o. ▪ Politechnika Gdańska ▪ Politechnika Śląska ▪ Politechnika Warszawska 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Politechnika Wrocławska ▪ Uniwersytet Mikołaja Kopernika ▪ Uniwersytet Warszawski ▪ Instytut Chemii i Techniki Jądrowej
--	--

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012 68

  <http://www.pg.gda.pl/chem/Katedry/Analityczna/>

STRONA GŁÓWNA | BADANIA | PRACOWNICY | DZIAŁALNOŚĆ | DLA STUDENTÓW | LANGUAGE

Katedra Chemii Analitycznej

Strona główna

MENU WITRYNY

- Strona główna
- Badania
- Pracownicy
- Działalność
- Dla studentów
- Language

Wiad. dla studentów

Kursy

Dydaktyka

Strona Wydziału

Serwisy chemiczne

Kursy indywidualne „Na zamówienie”
kierownik kursu: w zależności od tematyki

Chromatografia Gazowa - poziom podstawowy
kierownik kursu: dr inż. Bożena Zabiegała

Aspekty praktyczne wykorzystania Chromatografii Gazowej
kierownik kursu: dr hab. Lidia Wolska

Kontrola i jakość wyników pomiarów analitycznych
kierownik kursu: dr hab. inż. Piotr Konieczka

Wysokosprawna Chromatografia Cieczowa – zakres ogólny, w tym poziom podstawowy
kierownik kursu: dr hab. inż. Agata Kot-Wasik

Wysokosprawna Chromatografia Cieczowa - poziom zaawansowany
kierownik kursu: dr hab. inż. Agata Kot-Wasik

Przygotowanie próbek do analizy
kierownik kursu: dr hab. inż. Agata Kot-Wasik

ABC techniki SPE
kierownik kursu: dr hab. inż. Agata Kot-Wasik

Technika Wysokosprawnej Chromatografii Cieczowej w analizie żywności
kierownik kursu: dr hab. inż. Agata Kot-Wasik

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012 69

KSIĄŻKI

Quality Assurance and Quality Control in the Analytical Chemical Laboratory
A Practical Approach
 Piotr Konieczka • Jacek Namieśnik
 CRC Press

ocena i kontrola jakości wyników pomiarów analitycznych
 Wydawnictwa Naukowo-Techniczne

Analytical Measurements in Aquatic Environments
 Edited by Jacek Namieśnik, Piotr Szefer
 CRC Press Publishing

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012 70

European Master in Quality in Analytical Laboratories - EMQAL

http://eacea.ec.europa.eu/erasmus_mundus/

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

71

Katedra Chemii Analitycznej (PG)

<http://www.pg.gda.pl/chem/Katedry/Analityczna>

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012

72

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Gdańsk zaprasza!

VII Konferencja "Analityczne Zastosowania Chromatografii Cieczowej", Warszawa, 25-26.10.2012 73